

ЗБІРНИК ПРАЦЬ МІЖНАРОДНОГО НАУКОВОГО СЕМІНАРУ «СУЧАСНІ АСПЕКТИ ЕВОЛЮЦІЙНОЇ БІОМОРФОЛОГІЇ» ПРИСВЯЧЕНОГО 125-РІЧЧЮ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ АКАДЕМІКА ВОЛОДИМИРА ГРИГОРОВИЧА КАСІЯНЕНКА

КИЇВ – 2026

National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine
Department of Vertebrate Biomorphology named after acad. Volodymyr G. Kasyianenko

CONFERENCE PROCEEDINGS

THE INTERNATIONAL SCIENTIFIC SEMINAR

«CONTEMPORARY ASPECTS OF EVOLUTIONARY BIOMORPHOLOGY»,

DEDICATED TO THE 125TH ANNIVERSARY OF THE BIRTH OF ACADEMICIAN VOLODYMYR H. KASYIANENKO

Kyiv – 2026

Сучасні аспекти еволюційної біоморфології. Збірник тез Міжнародного наукового симпозіуму, присвяченого 125-річчю з дня народження академіка В. Г. Касьяненка, Національний університет біоресурсів і природокористування України, Київ, 12 листопада 2026 року. – К., 2026. – 164 с.

Збірник тез укладено за матеріалами Міжнародного наукового симпозіуму, присвяченого 125-річчю з дня народження академіка В.Г. Касьяненка. Видання розраховане на науковців, викладачів, аспірантів, студентів та практичних фахівців.

Редакційна колегія: Мельник О.П. – д-р вет. н., професор (голова), ***Oleg P. Melnyk*** *– Dr. Vet. Sciences, professor (head)*; **Рудик С.К.**– д-р вет. н., професор, (співголова оргкомітету) ***Stanislav K. Rudyk*** *– Dr. Vet. Sciences, professor (Deputy Chairman of the Organizing Committee)*; **Мазуркевич Т.А.**– д-р вет. н., професор (секретар**),** ***Tetyana A. Mazurkevych*** *– Dr. Vet. Sciences, professor (Secretary. Members of the organizing committee)*; **Єнчу В. З.** – д-р хаб. вет.-мед. н., проф. (Молдова), ***Valery Z. Yenchu*** *– Dr. Hab. Vet.- Med. Sciences, Prof. (Moldova);* **Спатару Міхаела-Клавдія** – д-р вет. н., професор (**Румунія)**; ***Mihaela-Claudia Spataru*** *- Dr. Vet. Sciences, Professor (Romania);* **Мельник Олексій Олегович** – к. вет. н, доцент; ***Oleksiy O. Melnyk*** *– Cand. Vet. Sciences, Associate Professor.*

© НУБіП України, 2026
© Автори, 2026

ЗМІСТ

Мельник О. П. Володимир Григорович Касьяненко ……..... 9
Аппельханс О. Л. тези звіту виконувача обов'язків президента наукового товариства анатомів, гістологів, ембріологів та топографоанатомів України Олени Аппельханс про роботу товариства з 2022 р. по 2026 р. …… 16
Бевз О. С., Ільніцький М. Г., Дудка В. Б., Сокольський В. П. Особливості ранної репарації переломів кісток свійських та диких птахів …… 17
Білаш С. М., Шевченко К. В., Мамай О. В., Коваль Я. В., Сосєдка Д. Ю. Методологічне обґрунтування комплексного використання панелі імуногістохімічних маркерів для визначення стану клітинної і гуморальної відповідей після тривалої дії комплексу харчових добавок …… 19
Богомолова П. В., Стегней Ж. Г. Морфологія тимуса і клоакальної сумки гусей …… 21
Ванін М. О., Мазуркевич Т. А. Методи дослідження мікроскопічної організації селезінки мурчака *Cavia porcellus* ….. 23
Ванін М. О., Мазуркевич Т. А. Морфологічні та гістологічні особливості селезінки дегу (*Octodon degus*) у порівнянні зі щурами та морськими свинками …… 25
Галюк У. М. , Мота О. М. На шляху до утвердження сучасної української анатомічної термінології: внесок професора Михайла Нетлюха і академіка Володимира Касьяненка …….. 28
Головня К. М., Мазуркевич Т. А. Гістологічна будова гематоенцефалічного бар'єру …… 31
Горальський Л. П., Сокульський І. М., Колеснік Н. Л., Дунаєвська О. Ф. Сучасні морфометричні підходи до кількісної оцінки кардіоміоцитів із використанням запатентованих розробок …….. 33
Гуральська С. В., Олішевський В. М., Кравчук О. І. Морфофункціональні зміни печінки у корів голштинської породи за поліморбідної патології …….. 36
Денисюк М. А., Король С. О., Рубленко А. М. Диференційований підхід до реконструктивно-відновного хірургічного лікування поранених із вогнепальними переломами довгих кісток та ушкодженнями периферичних нервів……... 38
Джура О. Р., Ященко А. М. Порівняльна морфологія кісткової та хрящової тканини морських свинок у віковому аспекті із використанням лектинової гістохімії …… 40
Друзь Н. В., Бокотько Р. Р., Котляревська М. С. Адаптивна еволюція, причини та наслідки наявності бакулюма у ссавців ….. 42

Жеребкін В. В., Шиян Д. М., Борзенкова І. В. Морфологічні зміни суглобових тканин при судинних захворюваннях нижніх кінцівок …… 44
Заїка С. С. Особливості техніки патолого-анатомічного розтину змій: методологічні аспекти та практичне значення …… 46
Івашкевич І. С. , Мазуркевич Т. А. Морфо-функціональна характеристика щитоподібної залози ……... 48
Ільніцький М. Г. Порівняльна рентгеноанатомічна характеристика грудного відділу хребта собак і котів у функціонально-морфологічному аспекті ……. 50
Кавун М. П., Шиян Д. М. Цифрові технології як інструмент дослідження та візуалізації пренатального морфогенезу нижньої щелепи людини ……... 52
Ковальчук В. В., Кот Т. Ф. Органометричні показники селезінки кісткових риб …….. 54
Колич Н. Б., Маленко С. В. Морфологічні критерії злоякісності меланоцитарних новоутворень у коней …… 57
Колич Н. Б., Полозенко В. О. Паранеопластичні синдроми за пухлин шлунково-кишкового тракту у собак і котів …… 60
Колич Н. Б., Полозенко В. О. Трихоепітеліома морських свинок (*Cavia porcellus*): морфологічні особливості та диференційна діагностика …….. 64
Кондаурова А. Ю., Яременко Л. М. Гетерохронія та нервовий гребінь як чинники еволюційної пластичності ембріогенезу хребетних …… 68
Король С. О., Подпрятов С. Є., Подпрятов С. С., Рубленко А. М., Грабовський С. Д., Лопаткіна К. Г. Умови здійснення електрозварювання сухожилків в стендових експериментах ……. 70
Кот Т. Ф., Сокульський І. М. Цифрові симулятори та інтерактивні моделі у викладанні морфологічних дисциплін ……. 72
Кривецький В. В., Кривецька І. І. Розвиток нервових сплетень у зародковому та передплодовому періодах онтогенезу людини ... 74
Куліковська А. О., Дишлюк Н. В. Анатомо-гістологічна характеристика тимусу гусей ……..... 76
Лєщова М. О. Вплив кемпферолу в раціоні на гістоморфологію грудного м'яза курчат-бройлерів …….. 77
Ломейко С. М., Пикалюк В. С., Федяєва С. І., Козак У. Я. Вікові та статеві особливості відносного вмісту жиру, безжирової маси та індексу вісцерального жиру за даними біоімпедансометрії ……. 79
Мельник О. О. Порівняльна біоморфологія плечового пояса коропоподібних риб ……... 81

Мельник О. О., Черевко В. І. Особливості будови м'язів плечового та ліктьового суглобів деяких представників ряду куроподібних ……... 83
Мельник О. П., Король С. О., Рубленко А. М., Шупик О. В., Подпрятов С. Є., Грабовський С. Д. Механічна підготовка та структурні зміни сухожилків при електрозварювальному з'єднанні в експерименті …… 86
Мельник О. П., Марченко О. В. Біоморфологічні передумови опорної та хапальної функцій пальців птахів ……... 87
Мельник О. П., Ткач Г. Ф., Гумінський Ю. Й., Стельмащук П. О., Залевський Л. Л. Роль українських учених-морфологів у проведенні X ребальзамування тіла М. І. Пирогова – історичне значення та наукові здобутки ……..... 89
Оліяр А. В., Логвінова В. В., Богомаз А. А. Зв'язок між масою тіла плодів собаки та морфометричними показниками органів грудної клітки у пренатальному онтогенезі …….. 94
Омельченко Г. О., Авраменко Н. О., Баландіна Н. А., Захарченко Н. Ю. Вплив одомашнення та здичавіння на зміну морфології кролів ……... 95
Павлунько В. Г., Мазуркевич Т. А. Клітинний склад лімфоїдної тканини імунних утворень кишечнику гусей ……... 98
Павлунько В. Г., Теплих Н. І., Омеляненко М. М., Мазуркевич Т. А., Піщанський О. В., Алєксеєва Г. Б., Бокотько Р. Р. Моніторинг губчастоподібної енцефалопатії великої рогатої худоби в україні: результати та перспективи ……. 100
Попадинець О. Г., Юрах О.М., Перцович В.М., Токарук Н. С., Соболь Л. В., Барчук Р. Р., Юрах Г. Ю., Пастух М. Б. Морфологічні особливості відновлювального періоду після ураження нирки глибокою гіпотермією …… 101
Савицький В. Л., Король С. О., Палій І. П. Експериментальне дослідження патогенетичних механізмів розвитку комбінованої холодово-механічної травми та їх фармакологічної корекції ……. 103
Свистак Н. В. Іригаційна вакуумна терапія у комплексному лікуванні поранених з бойовою травмою м'яких тканин кінцівок 105
Сірант О. Ю. Вплив експериментального синдрому виснаження надниркових залоз на гістологічну архітектоніку яєчників та яєчок щурів ……..... 107
Скачко С. М., Кущ М. М., Бирка О. В. Гістологічна характеристика та особливості диференціації епітелію слизової оболонки стравоходу єменського хамелеона (*Chamaeleo calyptratus*) ……... 110
Скрябіна О. М., Богданець О. А. Морфологічна пластичність кісткової тканини як механізм адаптації скелета до змін механічного навантаження ……..... 112

Стегней Ж. Г., Дишлюк Н. В. Внутрішньоорганні кровоносні судини грудної частини тимуса телят ……... 114
Стегней М. М. Наукові здобутки представника київської школи порівняльних морфологів України Мажуги П. М. ……... 115
Стравський Я. С., Федонюк Л. Я. Динаміка вмісту сечової кислоти у корів за мінерального дефіциту та післяродових ускладнень ……..... 118
Ткаченко М. В., Ткаченко І. Г. Анатомо-морфологічні чинники розвитку раннього дитячого карієсу за умов низького рівня комплаєнсу …….. 119
Уваєв Б. С., Ритікова Н. В., Яременко Л. М. Гістологічна оцінка ефективності метформіну при ішемічно-індукованій дисфункції яєчок щурів через 4 тижні після початку експерименту …….. 121
Усенко С. І. Морфологія шлунка казарки канадської (*Branta canadensis*) …….. 123
Федонюк Л. Я., Гливка Н. Б., Ковальська О. Б. Ефективність препаратів кверцетину за умов ураження нирок при експериментальному цукровому діабеті з ожирінням ……. 125
Хижняк П. О., Мазуркевич Т. А. Морфофункціональна характеристика лімфатичних вузлів ……..... 128
Челпанова І. В., Масна З. З. Дослідження ефективності кальційфосфатного композиту в стимуляції посттравматичного остеогенезу за даними рентгенденситометрії та атомно-абсорбційного аналізу …… 130
Шатковська О. В., Ґхазалі М. А. Варіації темпів росту функціональних модулів птахів в онтогенезі ……... 133
Borșeri M., Cherșunaru A.-A., Hrițcu T. D., Spataru M.-C. Beyond the cephalic index: radiographic characterization of cranian morphometric variation in dogs …… 133
Botnari T. C., Zorina Z. A., Babuci A. P., Catereniuc I. M. Angular and topographic parameters of the accessory renal artery ….. 137
Botnari T. C., Zorina Z. A., Babuci A. P., Catereniuc I. M. Accessory renal arteries, imaging study …… 141
Duro S. Morphological and morphometric characteristics of the ethmoid bone in the european bager (*Meles meles*) in Albania …….. 142
Dziki K. A multiple-aspect approach to monitoring stress in wild animals ……..... 143
Enciu V. Z., Enciu E. V. Morphological and histopathological features of the digital vasculature in bovine claw disorders ……... 146
Glińska-Suchocka K., Jankowski M., Spużak J., Kubiak K., Kubiak-Nowak D. The usefulness of shear wave elastography (SWE) in the diagnosis of liver cirrhosis in dogs: preliminary clinical findings 149

Granizo B., Oster N., Czerniawska-Piątkowska E., Melnyk O., Kostiuk V. Essential oils in livestock production: effects on animal health, intestinal morphology, reproduction and production efficiency 151
Jankowski M., Spużak J., Glińska -Suchocka K., Kubiak-Nowak D., Kubiak K. Gastric carcinoma in a cat – a case report ……..... 153
Kubiak-Nowak D., Hebel M., Wolska W., Jankowski M., Kubiak K.,' Spużak J., Glińska-Suchocka K. Computed tomography in the diagnosis of canine intervertebral disc extrusion (Hansen type I): a case report ……..... 155
Mańkowska D. Ageing together. Access to veterinary care for older companion animal owners through a one health lens …… 156
Mańkowska D. Local veterinary partnerships from a social and solidarity economy perspective ……..... 158
Sapoznikov O., Paral V., Tichy F. In memoriam of prof. Mudr. Drahomir Horky, drsc. …… 160
Spużak J., Jankowski M., Kubiak K., Glińska-Suchocka K., Kubiak-Nowak D. Endoscopic examination of the respiratory and digestive tracts in french bulldogs – assessment of abnormalities ……. 163

Таким чином, бакулюм є не випадковим анатомічним відхиленням, а функціональним еволюційним механізмом, що забезпечує репродуктивний успіх виду. Його експресія та морфологія безпосередньо корелюють із репродуктивною стратегією таксона. У видів, для яких характерні тривалий коїтус та високий рівень міжсамцевої конкуренції (поліандрія), ця кістка збереглася або зазнала подальшого розвитку як адаптація для гарантування запліднення та захисту генетичного інтересу особини.

Список використаної літератури

1. Brassey, C. A., et al. (2020). Postcopulatory sexual selection and the evolution of shape complexity in the carnivoran baculum. Proceedings of the Royal Society B, 287(1936).

2. Brindle, M., & Opie, C. (2016). Postcopulatory sexual selection influences baculum evolution in primates and carnivores. Proceedings of the Royal Society B: Biological Sciences, 283(1844).

3. Gredler, O. R., et al. (2025). Genetic disruption of the baculum compromises the ability of males to copulate. Development / PLOS Genetics.

4. Hartstone-Rose, A., et al. (2012). The evolution of the baculum in the extant and extinct Canidae. Journal of Morphology, 273.

5. Sharir, A., et al. (2011). The canine baculum: The structure and mechanical properties of an unusual bone. Journal of Structural Biology, 175(3), 451-456.

6. Schultz, N. G., et al. (2016). The Baculum was Gained and Lost Multiple Times during Mammalian Evolution. Integrative and Comparative Biology, 56(4), 644–656.

МОРФОЛОГІЧНІ ЗМІНИ СУГЛОБОВИХ ТКАНИН ПРИ СУДИННИХ ЗАХВОРЮВАННЯХ НИЖНІХ КІНЦІВОК

В.В. ЖЕРЕБКІН, Д.М. ШИЯН, І.В. БОРЗЕНКОВА
v.zherebkin@khimu.edu.ua
Приватний вищий навчальний заклад «Харківський міжнародний медичний університет»
Комунальне неприбуткове підприємство Харківської обласної ради «Обласна клінічна лікарня»
Харків, Україна

Вступ. Остеоартроз (ОА) та його основні клінічні форми, такі як коксартроз та гонартроз мають велике поширення, особливо, серед осіб похилого віку. Тривалий час ОА сприймався як механічний знос суглобового хряща. Відповідно, впродовж багатьох років для лікування ОА пропонувались засоби, що містять окремі компоненти суглобового

хрящу, зокрема, хондроїтин та глюкозамін, але на теперішній час застосування хондроїтину, глюкозаміну та їх комбінацій наполегливо не рекомендується при ОА. При цьому триває пошук нових підходів до лікування ОА, зокрема, шляхом впливу на процеси ремоделювання суглобового хрящу.

На теперішній час масштабними епідеміологічними дослідженнями визначений зв'язок між ОА та серцево-судинними захворюваннями, такими як ішемічна хвороба серця, серцева недостатність, порушення мозкового кровообігу, судинні захворювання та цукровий діабет. Втім, механізми цього зв’язку залишаються невизначеними.

Мета. Визначення особливостей морфологічних змін синовіальної оболонки суглоба, суглобового хрящу та субхондральної кістки у хворих на серцево-судинні захворювання.

Матеріали та методи. Проведені гістологічні дослідження суглобових тканин 30 нижніх кінцівок ампутованих у осіб із судинними захворюваннями (облітеруючий атеросклероз, діабетична ангіопатія судин нижніх кінцівок).

Матеріалом для дослідження стали 30 нижніх кінцівок ампутованих у пацієнтів без супутнього діагнозу «гонартроз» з приводу судинних захворювань (облітеруючий атеросклероз, діабетична ангіопатія). Забір матеріалу проводився з ділянок синовіальної оболонки, прилеглих до суглобових поверхонь та з суглобових поверхонь надколінника та мищелків великогомілкової кістки.

Результати та їх обговорення. В усіх зразках капсули колінного суглобу виявлені грубі порушення з боку мікроциркуляторного русла: гіаліноз артерій, артеріолосклероз судин субсиновіального шару, склероз та кальциноз субсиновіального шару з розволокненням синовіальної оболонки. В зразках синовіальної оболонки також спостерігались явища синовіту. При гістологічному дослідження зразків надколінника виявлені характерні для ОА грубі дефекти суглобового хрящу з кальцифікацією глибокого шару в поєднанні з вираженим субхондральним остеопорозом

При гістологічному дослідженні зразків з медіальних та латеральних мищелків відмічений порівняно менший ступінь субхондрального остеопорозу в порівнянні із надколінником та майже збережена структура суглобового хрящу при виражених змінах в прилеглих відділах синовіальної оболонки.

Висновки. Результати дослідження дозволяють зробити наступні висновки.

1. Порушення кровообігу в суглобових тканинах асоційовані із вираженими морфологічними змінами всіх суглобових структур (синовіальної оболонки, субхондральної кістки та суглобового хрящу).

2. Вже на початкових доклінічних стадіях розвитку ОА морфологічні зміни суглобового хрящу можуть набувати незворотного

характеру, що позбавляє наявності точки прикладення фармакологічних засобів, які потенційно мають впливати на процеси ремоделювання хрящової тканини.

3. Перспективним напрямком первинної профілактики ОА може бути профілактика та раннє лікування серцево-судинних захворювань.

ОСОБЛИВОСТІ ТЕХНІКИ ПАТОЛОГО-АНАТОМІЧНОГО РОЗТИНУ ЗМІЙ: МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ТА ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ

С.С. ЗАЇКА
lana_zaika@ukr.net
Поліський національний університет,
Житомир, Україна

Клас плазунів (*Reptilia*) вирізняється значним різноманіттям видів, що мають відмінні анатомічні особливості. Методика проведення посмертного дослідження (розтину) може дещо відрізнятися залежно від групи тварин. Важливим аспектом, який слід враховувати під час роботи з цими тваринами, є визначення факту їхньої смерті. Щодо тварин, які були піддані евтаназії, багато авторів рекомендують проводити декапітацію (відсікання голови) перед розтином, щоб переконатися в настанні смерті. Однак варто зауважити, що навіть після смерті у плазунів часто спостерігаються мимовільні скорочення скелетних м'язів або серцевого м'яза (Survey, 2000; Mader, 2006; Flint et al., 2009).

Перед початком розтину необхідно визначити вид тварини. Оскільки в цьому ряду є чимало отруйних видів, слід дотримуватися відповідних заходів безпеки. У таких тварин щелепи слід зафіксувати в закритому положенні за допомогою клейкої стрічки або помістивши голову в циліндричну ємність (наприклад, у корпус шприца – залежно від розміру тварини), закріпивши її клеєм. Після цього голову слід відокремити від тулуба й помістити в ємність із формаліном для інактивації отрути і лише потім приступати до її дослідження (Jacobson, 2017). Також рекомендується використовувати засоби захисту очей, наприклад, захисні окуляри або маску (Divers and Mader, 2015).

Зовнішній огляд. Після цього слід оглянути шкіру на наявність уражень, що можуть свідчити про травми, рубці, зміни луски або наявність ектопаразитів (King et al., 2014).

Важливим етапом є також пальпація тварини, яка дозволяє виявити переломи, новоутворення, набряки чи інші патологічні зміни.

Вгодованість тварини можна визначити за ступенем вираженості остистих відростків хребців, а також за розвитком або атрофією м'язової